
A N N A L E S
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. XLVIII, 3

SECTIO H

2014

Uniwersytet Łódzki, Katedra Statystyki Ekonomicznej i Społecznej

MARIA MAGDALENA GRZELAK

*Szanse i zagrożenia rozwoju polskiego rolnictwa
w nowej perspektywie finansowej UE na lata 2014–2020*

Chances and threats of the Polish agriculture development in the new European Union
financial perspective in for the years 2014–2020

Słowa kluczowe: Wspólna Polityka Rolna, konkurencyjność polskiego rolnictwa, budżet UE na lata 2014–2020

Key words: Common Agriculture Policy, competitiveness of the Polish industry, the EU budget for the years 2014–2020

Wstęp

Rolnictwo w Polsce jest ważnym sektorem gospodarki narodowej. Świadczy o tym jego udział, wyższy niż w wielu innych państwach UE, w produkcji globalnej, zatrudnieniu i wartości dodanej brutto. Polska to kraj o największych zasobach siły roboczej w rolnictwie i najwyższym udziale utrzymujących się z rolnictwa i pracujących w tym dziale gospodarki narodowej w ogólnej liczbie ludności. W 2011 roku w UE było 21,0 mln ludności rolniczej, co stanowiło 4,2% ogółu ludności, natomiast w Polsce 5,5 mln, tj. 14,4% ogółu ludności w Polsce i ok. 26% ludności rolniczej wspólnoty. Pod względem powierzchni użytków rolnych Polska zajmuje piąte miejsce – 14,6 mln ha, czyli 7,8% w ogólnej powierzchni użytków rolnych UE [Rocznik Statystyczny Rolnictwa, 2013, s. 395–396].

Zmiany, jakie zaszły w światowej gospodarce żywnościowej, oraz postępująca globalizacja i liberalizacja wymiany handlowej stawiają przed polskim rolnictwem nowe wyzwania. Niezbędny warunek sprostania im stanowi poprawa konkurencyjności polskiego rolnictwa.

Celem artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie o to, czy środki finansowe przyznane Polsce w nowej perspektywie budżetowej 2014–2020 oraz zmiany we Wspólnej Polityce Rolnej wpłyną pozytywnie na polskie rolnictwo i zwiększą jego konkurencyjność. Starano się na nie odpowiedzieć, prezentując ramy finansowe unijnego budżetu, ze szczególnym uwzględnieniem środków przeznaczonych na rolnictwo i obszary wiejskie, a następnie wskazując konsekwencje zmian w WPR i wreszcie poprzez analizę Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w Polsce w latach 2014–2020.

Niniejszy artykuł jest częścią większego opracowania dotyczącego uwarunkowań rozwoju sektora rolno-spożywczego w Polsce, przygotowywanego w Katedrze Statystyki Ekonomicznej i Społecznej oraz Katedrze Mikroekonomii Uniwersytetu Łódzkiego.

1. Ramy finansowe budżetu UE na lata 2014–2020

Po wielu miesiącach negocjacji i sporów z rządami państw UE Parlament Europejski przegłosował 19 listopada 2013 roku nowy budżet UE na okres 2014–2020. Wieloletnie ramy finansowe na lata 2014–2020 pozwolą UE przeznaczyć 960 mld euro na zobowiązania oraz ponad 908 mld euro na płatności. Warto przypomnieć, że unijny budżet w poprzednim okresie (2007–2013) wyniósł 993 mld euro. Po raz pierwszy wieloletnie ramy finansowe dla Unii będą realnie mniejsze niż poprzednie. To konsekwencja kryzysu gospodarczego i forsowanej przez kraje płatników netto polityki zaciskania pasa.

Tabela 1. Wieloletnie ramy finansowe (UE-28)

Środki na zobowiązania (mln euro w cenach z 2011 r.)	2014–2020
1. Inteligentny wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu	450 763
• konkurencyjność na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia	125 614
• spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	325 149
2. Trwały wzrost gospodarczy: zasoby naturalne	373 179
w tym: wydatki związane z rynkiem i płatności bezpośrednie	277 851
3. Bezpieczeństwo i obywatelstwo	15 686
4. Globalny wymiar Europy	58 704
5. Administracja	61 629
w tym: wydatki administracyjne instytucji	49 798
6. Wyrównania	27
Środki na zobowiązania ogółem	959 988
jako procent PKB	1,00%
Środki na płatności ogółem	908 400
jako procent PKB	0,95%

Źródło: [Sprawozdanie na temat unijnego budżetu na lata 2014–2020].

Wielkość zobowiązań w nowym siedmioletnim budżecie UE stanowi 1% PKB UE. W porównaniu z bogactwem narodowym unijny budżet jest zatem niewielki.

Na unijną politykę spójności przeznaczono ponad 325,1 mld euro w ciągu siedmiu lat. Do rolnictwa ma trafić blisko 373,2 mld euro, w tym na dopłaty bezpośrednie dla rolników i tzw. środki rynkowe ponad 277,8 mld euro. W unijnych ramach budżetowych na lata 2014–2020 priorytetowo potraktowano wydatki na trwałe wzrost gospodarczy, zatrudnienie i konkurencyjność, zgodnie z unijną strategią na rzecz wzrostu „Europa 2020”. Na przykład w porównaniu z poprzednim budżetem pulę środków w ramach działu „Konkurencyjność na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia” zwiększono z 91,5 mld euro (9,2% budżetu) do 125,6 mld euro (13,1%). Unijna administracja ma pochłoniąć ponad 61,6 mld euro¹.

W nowym budżecie pozytywnym rozwiązaniem będzie możliwość przesuwania z roku na rok części niewydatanych środków, co ma zapewnić możliwie pełne ich wykorzystanie.

Nowy budżet UE przewiduje dla Polski 105,8 mld euro (441 mld zł), z czego 72,9 mld (303,6 mld zł) zostanie przeznaczony na politykę spójności, a 28,5 mld euro (118,8 mld zł) na polskie rolnictwo. Alokacja unijnych funduszy dla naszego kraju na okres 2014–2020 jest nominalnie wyższa od tej na lata 2007–2013, która wyniosła 101,5 mld euro, z czego 68 mld euro w ramach polityki spójności [Sprawozdanie na temat unijnego budżetu na lata 2014–2020].

2. Wspólna Polityka Rolna w nowej perspektywie finansowej UE

Podstawy prawne regulujące nową WPR zostały zaakceptowane przez ministrów rolnictwa UE 16 grudnia 2013 roku, co zakończyło proces legislacyjny Wspólnej Polityki Rolnej do 2020 roku w zakresie płatności bezpośrednich, rozwoju obszarów wiejskich, wspólnej organizacji rynków rolnych oraz finansowania, monitorowania i kontroli WPR [Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej nr L 347].

Zreformowanie WPR jest zdecydowaną reakcją UE na współczesne wyzwania, do których należą bezpieczeństwo żywności, zmiana klimatu, zrównoważony wzrost gospodarczy i tworzenie miejsc pracy na obszarach wiejskich. Udział polityki rolnej w ramach finansowych na lata 2014–2020 rozkłada się następująco: 312,7 mld euro (29%) na wydatki związane z rynkiem i pomocą bezpośrednią (I filar) i 95,6 mld euro (9%) na rozwój obszarów wiejskich (II filar)². Zatem wydatki na rolnictwo stanowią około 40% unijnego budżetu.

¹ Według cen z 2011 roku. W niniejszym artykule wszystkie ogólne kwoty odnoszące się do wieloletnich ram finansowych wyrażono w cenach z 2011 roku, a kwoty dotyczące poszczególnych programów lub instrumentów finansowych – w cenach bieżących, z uwzględnieniem 2-procentowej inflacji. Stanowi to odzwierciedlenie podejścia, jakie przyjęto w trakcie negocjacji w sprawie wieloletnich ram finansowych. Zestawienie przeliczników można znaleźć na stronie: <http://bit.ly/HWyZbJ>.

² Ceny bieżące. Według cen z 2011 r.: 277,85 mld euro (I filar) i 84,9 mld euro (II filar).

Zmiany we Wspólnej Polityce Rolnej do 2020 roku zawierają wiele kompromisowych rozwiązań, które będą wymagały wdrożenia przez poszczególne państwa członkowskie. Niestety nie będzie zrównania wysokości dopłat dla rolników z nowej i starej Unii. Różnice pozostaną, choć będą stopniowo zmniejszane. Polsce udało się przedłużyć obowiązywanie do 2020 r. uproszczonego systemu dopłat dla nowych krajów członkowskich (SAPS) oraz uzyskać możliwość utrzymania częściowego krajowego dofinansowania dopłat. Nie wynegocjowano natomiast wyższego niż 2 tysiące euro progu dopłat, powyżej którego będą one w razie potrzeby objęte redukcją. Tak może się stać w przypadku kryzysu (susza) lub przekroczenia puli unijnych dopłat. Właściciele małych gospodarstw mogą mieć powody do zadowolenia, bo utrzymano uproszczone reguły, w tym dotyczące korzystania z dopłat. Nie będą oni poddawani szczegółowym kontrolom, czy spełniają europejskie standardy. Wymóg zazielenienia i wspierania działań na rzecz środowiska nie będzie obowiązywał gospodarstw poniżej 10 hektarów. Kampania 2016/2017 będzie ostatnim sezonem obowiązywania kwot cukrowych. Z kolei likwidację kwot mlecznych zaplanowano na rok 2015 [www.minrol.gov.pl].

Oceniając aspekty finansowe negocjacji WPR, warto zwrócić uwagę na efekt redystrybucyjny nowego budżetu UE i zmiany alokacji środków pomiędzy państwami członkowskimi. Polska pozostaje największym beneficjentem II filaru WPR, a także polityki spójności. Pod względem poziomu środków na płatności bezpośrednie zajmujemy szóste miejsce w Europie (za Francją, Niemcami, Hiszpanią, Włochami oraz Wielką Brytanią). Uwzględniając cały budżet na WPR, zajmujemy natomiast miejsce piąte (za Francją, Niemcami, Hiszpanią, Włochami).

Co do konkretnych sum pieniędzy to przewidywany budżet unijny na WPR w Polsce na lata 2014–2020 wyniesie (w cenach bieżących) nieco ponad 32 mld euro. W okresie 2007–2013 było to 28,6 mld euro w cenach bieżących [Rozporządzenie Rady (WE) nr 1782/2003].

Tabela 2. Środki dla Polski z budżetu UE w ramach płatności bezpośrednich i rozwoju obszarów wiejskich w latach 2014–2020 (mln EUR, ceny bieżące)

Rodzaj wsparcia	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Łącznie 2014–2020
Płatności bezpośrednie	2 970	2 987	3 005	3 022	3 042	3 062	3 062	21 148
Rozwój obszarów wiejskich	1 570	1 567	1 565	1 563	1 561	1 559	1 556	10 941
Łącznie płatności i PROW	4 541	4 557	4 573	4 589	4 607	4 625	4 623	32 081

Źródło: skonsolidowane projekty rozporządzeń Rady i Parlamentu Europejskiego (dokumenty Rady nr 13294/13 REV1 oraz 13349/1/13 REV1).

W planowaniu nowej perspektywy finansowej resort rolnictwa dąży do kompleksowego ujęcia potrzeb sektora rolnego w ramach możliwości, jakie daje nie

tylko WPR, ale również polityka spójności. Trwają prace nad wdrożeniem nowego systemu płatności bezpośrednich oraz opracowaniem Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (PROW 2014–2020). W przypadku płatności bezpośrednich wprowadzenie nowego systemu nastąpi w 2015 roku. W 2014 roku płatności bezpośrednie będą wypłacane zgodnie z przepisami przejściowymi, na zasadach podobnych jak w roku 2013.

3. Nowa WPR a konkurencyjność polskiego rolnictwa w latach 2014–2020

Porozumienie budżetowe i środki finansowe przyznane na lata 2014–2020 zostały w Polsce ocenione pozytywnie. Warto jednak nieco dokładniej zastanowić się nad ich znaczeniem dla Polski, wskazując zarówno związane z nimi szanse, jak i zagrożenia. Jesteśmy na początku nowego okresu budżetowego i mówienie w tym momencie o wielkim sukcesie to przedwczesna ocena. Ekonomiści Invest Banku optymistycznie oceniają możliwości wykorzystania przyszłych środków UE przez Polskę, ale jest to optymizm ostrożny: „Na pewno te pieniądze pozwolą nam na nieco szybszy rozwój polskiej gospodarki, niż gdyby ich nie było, choć trudno oczekiwać, aby były one trwałym motorem naszego rozwoju w średniej i długiej perspektywie”. Według nich choć wartość transferów z Unii jest znaczna, nie należy ulegać magii liczb – sumy, które popłyną do Polski w latach 2014–2020, nie są rewolucyjnie wysokie: „Nawet jeśli przyjęlibyśmy hipotetycznie, że kwota 73 mld euro (czyli około 300 mld zł), jaką przyznano nam w ramach polityki spójności, zostałyby w pełni wykorzystana w okresie najbliższych 7 lat, to okazałoby się, że w skali jednego roku jest to dodatkowy zastrzyk w wysokości przeciętnie 43 mld zł. Dla porównania nakłady inwestycyjne w 2012 roku wyniosły w Polsce ogółem 310 mld zł” [*Polska...*, Redakcja Ekonomiczna PAP, s. 2–3].

Wszystko wskazuje na to, że nowy budżet UE na lata 2014–2020, wraz ze środkami zaplanowanymi na realizację zreformowanej WPR, będzie ostatnim tak dużym projektem. Dlatego ważne jest racjonalne wykorzystanie pieniędzy i programów WPR, zwłaszcza że po 2020 roku pomoc publiczna dla rolnictwa w wyniku procesów liberalizacji gospodarki światowej odgrywać będzie zapewne mniejszą rolę niż obecnie.

Poniżej, na bazie studiów literaturowych, przedstawiono najistotniejsze, zdaniem autorki, kwestie mogące mieć wpływ na podnoszenie konkurencyjności polskiego rolnictwa na rynku międzynarodowym.

W instrumentach i działaniach zreformowanej WPR zaplanowano wzmocnienie rynkowej pozycji małych gospodarstw rolnych, zarówno w I, jak i II filarze, na przykład poprzez zryczałtowaną płatność bezpośrednią dla małych gospodarstw, ograniczenie pomocy dla gospodarstw dużych, wsparcie dywersyfikacji dochodów w II filarze oraz tworzenie tematycznych podprogramów w ramach PROW dla małych gospodarstw. Wsparcie dla małych, nierentownych gospodarstw powoduje, że trwają one na rynku, co pośrednio oznacza blokowanie rozwoju tych najlepszych.

Płatności bezpośrednie w nowym okresie budżetowym, podobnie jak poprzednio, będą głównym instrumentem wsparcia finansowego polskiego rolnictwa. Jednak ocena ich wpływu na rozwój gospodarstw rolnych jest zróżnicowana. Wielu ekonomistów uważa, że płatności bezpośrednie są przeznaczane w dużym stopniu na konsumpcję, a w niewielkim na rozwój gospodarstw rolnych. Znani ekonomiści, S. Tangermann i M. Hofreither [Walkowski, 2012], apelowali o zasadnicze zmiany we WPR w zakresie dopłat bezpośrednich. Ich zdaniem dopłaty bezpośrednie są formą walki z biedą na wsi, którą należy się zajmować w ramach polityki społecznej, a nie rolnej państwa. Natomiast z badań W. Czubaka i K. Pawłaka [2008] wynika, iż 93% kwoty otrzymanych przez gospodarstwa rolne płatności obszarowych w latach 2004–2008 miało przeznaczenie produkcyjne.

W programie dopłat bezpośrednich na lata 2014–2020 występują dwa składniki: płatność podstawowa (70% koperty) oraz proekologiczna (30%). W ramach płatności podstawowej zostały wyodrębnione: płatności dla młodych rolników (do 2%), wsparcie powiązane z produkcją (do 15%), pomoc dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi (do 5%), uproszczony system dla małych gospodarstw (do 10%). J. Kulawik [2012] uważa, że takie rozwiązania w zakresie funkcjonowania płatności bezpośrednich nie zmieniają zasadniczo dotychczasowych funkcji tego instrumentu, jednak wprowadzają pewne modyfikacje, które będą źródłem istotnych kosztów po stronie agencji płatniczych. Również rolnicy mogą ponieść koszty dostosowania do zmian, a później koszty transakcyjne korzystania z dopłat.

Niekorzystnym rozwiązaniem w kontekście poprawy konkurencyjności, przynajmniej w krótkim okresie, jest płatność proekologiczna (zazielenianie), ponieważ do pewnego stopnia ogranicza specjalizację gospodarstw, zmuszając do prowadzenia co najmniej 3 upraw. Ponadto wymagane będzie przeznaczanie 5% gruntów ornych na obszary ekologiczne. Zwłaszcza w przypadku dużych gospodarstw zazielenianie oznacza wzrost kosztów produkcji i tym samym spadek konkurencyjności [Chechelski]. Rozwiązanie to wynika z nadania nowej WPR bardziej prośrodowiskowego charakteru. W krótkim okresie tzw. konkurencyjność społeczna obniża konkurencyjność ekonomiczną.

W WPR w latach 2014–2020 wprowadzono nowe zasady wyznaczania obszarów z ograniczeniami naturalnymi (ONW). O zaliczeniu obszaru do tej kategorii będą decydować tylko własności biofizyczne, co może skutkować ograniczeniem tego obszaru i przesunięciem terytorialnym.

Ważnym i pozytywnie ocenianym instrumentem zreformowanej WPR jest program wsparcia dla młodych rolników. Zasadniczy cel tego działania stanowi ułatwienie wymiany pokoleniowej w sektorze rolnym oraz dostarczenie środków finansowych umożliwiających podjęcie i rozwinięcie działalności rolniczej. Takie wsparcie powinno skłonić wielu młodych rolników do aktywności gospodarczej, co w przyszłości może przełożyć się na wzrost konkurencyjności polskiego rolnictwa.

Kolejnym rodzajem pomocy są płatności związane z produkcją. Kraje będą mogły, co do zasady, przeznaczyć na nie do 10% krajowej koperty płatności bezpośrednich,

a niektóre (m.in. te, które stosowały SAPS, w tym Polska) do 15%. Płatność ta nie powinna prowadzić do wzrostu produkcji, a jedynie do jej utrzymania. Celem tego wsparcia jest niedopuszczenie do spadku produkcji w sektorach, w których występują pewne trudności i które mają szczególne znaczenie ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych. W przypadku Polski będzie to dotyczyło sektora produkcji zwierzęcej, buraków cukrowych, owoców i warzyw. Pomoc dla tych sektorów powinna poprawić ich konkurencyjność.

Ocena wpływu poszczególnych działań PROW 2014–2020 na wzrost konkurencyjności polskiego rolnictwa jest, w tym momencie, bardzo trudna. Można jedynie podjąć próbę wskazania działań, które mogą przyczynić się do poprawy konkurencyjności polskiego rolnictwa na rynku międzynarodowym.

Planowane w programie instrumenty pomocy finansowej, które mają na celu przede wszystkim rozwój gospodarstw rolnych, to: „modernizacja gospodarstw rolnych”, „restrukturyzacja małych gospodarstw rolnych”, „premie dla młodych rolników”, „płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa rolne”. Pierwsze działanie ma na celu podnoszenie konkurencyjności polskiego rolnictwa i zostało skierowane przede wszystkim do większych gospodarstw rolnych. Jednak jest ono bardzo rozbudowane, dlatego należałoby wyraźnie określić, jakiego rodzaju projekty powinny uzyskiwać wsparcie [Chechelski]. Z kolei B. Wieliczko [Roczniki Naukowe SERiA, tom XIV, z. 2] uważa, że płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa rolne nie są wystarczająco wysokie, aby były równie atrakcyjne jak świadczenia otrzymywane w ramach „rent strukturalnych”, które też się nie sprawdziły.

Do dalszego rozwoju sektora rolnego i wzrostu jego konkurencyjności powinny przyczynić się takie instrumenty pomocy finansowej jak: „transfer wiedzy i innowacji” oraz „doradztwo rolnicze”. Nowy instrument wspierający wdrażanie innowacji w sektorze rolno-spożywczym to działanie „współpraca”. Pozytywnych efektów „transferu wiedzy i innowacji” należy się spodziewać w dłuższym okresie [Chechelski].

W ramach poprawy organizacji łańcucha żywnościowego w PROW 2014–2020 przewiduje się wsparcie inwestycji związanych z przetwórstwem i marketingiem artykułów rolnych, dalszy rozwój grup i organizacji producentów oraz systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych.

W nowym PROW ważnym elementem tworzenia tzw. siatki bezpieczeństwa w rolnictwie są nowe instrumenty zarządzania ryzykiem. Szczególnie ważne staną się one w przyszłości. UE po 2020 roku, wraz z liberalizacją handlu na świecie, będzie musiała ograniczyć wsparcie w postaci płatności bezpośrednich na rzecz instrumentów związanych z ubezpieczeniem ryzyka produkcyjnego czy ochroną środowiska.

W celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich będą kontynuowane działania przyczyniające się do rozwoju przedsiębiorczości, odnowy i rozwoju wsi, w tym w zakresie infrastruktury technicznej, które będą realizowane zarówno w ramach odrębnych działań, jak i poprzez działanie „leader”.

Zakończenie

Wydaje się, że pod wpływem coraz większej liberalizacji światowej gospodarki żywnościowej oraz przemian zachodzących w samej Wspólnocie również WPR UE powinna zmierzać w kierunku silniejszej orientacji rynkowej. Tymczasem z powyższych rozważań wynika, że kwestia priorytetów w polityce rolnej UE jest złożona i w wielu aspektach dyskusyjna, a nawet kontrowersyjna. Kształt nowej WPR, przyjętej na lata 2014–2020, wskazuje, że wprowadzone zmiany są przede wszystkim wynikiem politycznego kompromisu.

Realizacja wielu celów zapisanych w zreformowanej WPR, często ze sobą sprzecznych, może osłabić konkurencyjność polskiego rolnictwa.

Na tle krajów wysoko rozwiniętych polskie rolnictwo wyróżnia się niekorzystnie wysokim poziomem zatrudnienia, słabą wydajnością pracy i ziemi, niskimi dochodami z działalności rolniczej i przede wszystkim niewłaściwą strukturą agrarną – niektóre działania nowej WPR raczej ją jednak utrwalają, niż zmieniają. Można tu wymienić: uproszczony system płatności bezpośrednich dla małych gospodarstw, wsparcie dla małych gospodarstw i zbyt niskie roczne płatności dla rolników, którzy chcą przekazać swoje gospodarstwo. Środki finansowe przyznane Polsce w nowym budżecie UE mogą zatem osłabić przymus poprawy efektywności gospodarowania, intensyfikowania produkcji rolnej czy też przebudowy struktur rolnych.

Modyfikacja niektórych instrumentów WPR związanych z ekologią może doprowadzić do pogorszenia konkurencyjności wielu gospodarstw. Zreformowana WPR nie sprzyja rozwojowi tych największych, najbardziej efektywnych i konkurencyjnych ani ich specjalizacji (np. zazielenianie, ograniczenie dopłat).

Wzrost konkurencyjności polskiego rolnictwa w latach 2014–2020 w dużym stopniu będzie zależał od przedsiębiorczości samych rolników, zwłaszcza od ich skłonności do wprowadzania innowacyjnych metod produkcji, organizacji pracy i sprzedaży swoich produktów. Ważnym wsparciem dla rolników powinny być działania PROW związane z usługami doradczymi, transferem wiedzy oraz tworzeniem grup producenckich.

Stan i przemiany rolnictwa, podobnie jak każdego innego rodzaju działalności gospodarczej, zależą od rozwoju kraju, tempa tego rozwoju i przekształceń strukturalnych. Dla poprawy konkurencyjności rolnictwa szczególnie ważne jest tworzenie miejsc pracy poza rolnictwem.

Można przypuszczać, że nowa WPR nie będzie miała istotnego wpływu na wielkość produkcji rolnej w Polsce, ale przyczyni się do zmian kosztów produkcji. Natomiast duży rynek krajowy, rosnące zapotrzebowanie przemysłu spożywczego na produkty rolnicze oraz zainteresowanie polską żywnością krajów rozwijających się powinno przyczyniać się do wzrostu produkcji rolnej w Polsce.

Reasumując, można oczekiwać, że instrumenty i powiązane z nimi środki finansowe przyznane Polsce w ramach nowej perspektywy budżetowej UE na lata 2014–2020 nie wpłyną zasadniczo na zmniejszenie dystansu dzielącego rolnictwo polskie od tego w krajach wysoko rozwiniętych.

Bibliografia

1. Chechelski P., *Ocena potencjału polskiego rolnictwa oraz wpływu nowych programów Wspólnej Polityki Rolnej w latach 2014–2020 na zwiększenie jego konkurencyjności w Unii Europejskiej i na świecie*, [w:] A. Kowalski, M. Wigier, M. Dudek (red.), *Nowa Wspólna Polityka Rolna – perspektywa ekonomiczna*, IERiGŻ–PIB, Warszawa 2014.
2. Czubak W., Pawlak K., *Rozdysponowanie środków finansowych wynikających z mechanizmów Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej na rozwój modelu rolnictwa industrialnego i zrównoważonego w Polsce*, [w:] *Z badań nad rolnictwem społecznie zrównoważonym*, Program Wieloletni 2005–2009, Raport nr 102, IERiGŻ–PIB, Warszawa 2008.
3. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej nr L 347 z 20 grudnia 2013 roku (rozporządzenia nr od 1305/2013 do 1308/2013).
4. Kulawik J., *WPR się obroni (chyba)?*, „Nowe Życie Gospodarcze” 2012, nr 3.
5. *Polska ma otrzymać blisko 106 mld euro budżetu UE na lata 2014–2020 – perspektywa napływu funduszy unijnych a rozwój gospodarczy Polski – szanse i zagrożenia*, Redakcja Ekonomiczna PAP.
6. *Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2013*, GUS, Warszawa 2013.
7. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1782/2003.
8. Skonsolidowane projekty rozporządzeń Rady i Parlamentu Europejskiego (dokumenty Rady nr 13294/13 REV1 oraz 13349/1/13 REV1).
9. Sprawozdanie na temat unijnego budżetu na lata 2014–2020 nr 120/2013, Kancelaria Senatu RP, Bruksela.
10. Walkowski M., *Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2014–2020. Kontynuacja dotychczasowych założeń czy zmiana priorytetów rozwoju? – analiza stanowiska Polski*, [w:] B. Toszek, A. Wojtaszek, *Perspektywy rozwoju Wspólnej Polityki Rolnej po 2013 r.*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR Warszawa 2012.
11. Wieliczko B., *Propozycja instrumentów wsparcia w polskim PROW na lata 2014–2020*, Roczniki Naukowe SERiA, t. 14, z. 2.
12. www.minrol.gov.pl (dostęp: 25.04.2014).

**Chances and threats of the Polish agriculture development
in the new European Union financial perspective for the years 2014–2020**

The aim of this article is the attempt to answer the question whether the financial means given to Poland as part of the new EU budget perspective for the years 2014–2020 and changes in the Common Agriculture Policy will stimulate the development of the Polish agriculture. To answer this question the following steps were taken:

1. presentation of the financial frames of the EU budget with special consideration of financial means for the agriculture and rural areas,
2. indication of the consequences of changes in the CAP,
3. analysis of the Rural Areas Development Programme in Poland for the years 2014–2020.